

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Pars I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

immediato saltem primario, & aliquam
ejus perfectionem pro formali, seu motivo
saltem principali. Tres sunt, nempe Fides,
Spes, & Charitas. De Virtutibus Mora-
libus suo loco.

Not. 2. Virtutum actus alii sunt elicit, alii imperati. Actus elicitus alicujus virtutis est, qui ab illa immediatè procedit. Imperatus est actus pertinens ad unam virtutem, sed qui ex motu, ac imperio alterius virtutis fit, & ab ea, assumitur tanquam medium ad proprium finem assequendum.

PARS PRIMA.

CAPUT I.

De natura & necessitate Fidei.

Q. 1. Quid est fides?

Resp. **Q** Fides actualis est assensus supernaturalis, & firmissimus, datus rebus à Deo revelatis propter Dei revelantis auctoritatem, seu veracitatem. Hinc objectum ejus materiale sunt res omnes, à Deo revelatæ. Formale verò est auctoritas Dei revelantis, per quam summe repugnat Deum falli, & fallere; nam summa Dei auctoritas in revelando, quæ idem est, ac veracitas, & complexum tum ex sapientia infinita, quâ Deus perfectissime novit omnia ut sunt, nec potest errare:
tum

tum ex bonitate infinita, quâ vult revelare res, ut illas cognoscit, nec potest fallere. Quare Fides divina excludit omnem dubitationem, & formidinem, saltem voluntariam. Fides habitualis est habitus per se infusus elicitivus actuum Fidei cum auxilio gratiæ.

Not. Innoc. XI. damnavit hanc propos. Assensus Fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; imò cum formidine, quâ quis formidat, ne non sit locutus Deus.

Q. 2. An, & qualis actus Fidei est necessarius necessitate medii?

Not. 1. Illud est necessarium necessitate medii ad salutem, sine quo salus obtineri nequit, etiamsi illius ommissio sit inculpabilis. Illud est necessarium necessitate præcepti, quod est præceptum, & sine quo proinde salus obtineri nequit, si culpabiliter omittatur, saltem nisi hæc ommissio per pœnitentiam remittatur. Si tamen sit necessarium hæc sola necessitate, ejus ommissio inculpabilis non impedit salutem. Porro quidquid necessarium est necessitate medii, est etiam necessarium necessitate præcepti, si sit in nostra potestate: nam eodem præcepto, quo tenemur procurare nostram salutem, tenemur etiam nobis comparare media ad salutem necessaria. Certum est
au-

autem, habitus Fidei, Spei, & Charitatis esse omnibus, etiam infantibus, necessarios necessitate medii, *ex Trident. sess. 6. cap. 7.* nam nemo unquam justificatur sine infusione habituum Fidei, Spei, & Charitatis. Sed nullus actus virtutis est infantibus necessarius ad salutem, cum nullius sint capaces, & tamen salvari possint.

Not. 2. Aliquid credi potest, vel explicitè, hoc est, distinctè, & secundum se, ac proprium conceptum; vel implicitè, id est, non distinctè, nec secundum se, sed confusè, & in alio, in quo continetur; ut cum creditur, quicquid Ecclesia credit, tunc creduntur implicitè omnia dogmata Fidei.

Resp. I. Omnibus adultis est necessarium necessitate medii credere explicitè actu supernaturali Deum existere, providere salutem hominum, & justos remunerari vitæ æternæ, Constat ex Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Nam Deus non vult salvare adultos sine propria eorum cooperatione, quæ non potest sine tali fide salutem procurare. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris.*

Resp. II. Nunc ab Evangelii promulgatione omnibus adultis necessaria est necessitate medii fides explicita Incarnationis
quoad

quoad Divinitatem, Humanitatem, Passionem, Mortem, & Resurrectionem Christi Salvatoris nostri.

Prob. 1. Ex Joan. 17. *Hæc est vita æterna* (id est, via assequendæ vitæ æternæ) *ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum, & ad Galat. 2. non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi. Et nos in Christo Jesu credimus, ut justificemur ex fide Christi.* ubi Apostolus agit de fide in Jesum Christum, qualem habebat, ac prædicabat, & docentur fideles. At talis fides est fides explicita Christi ut veri Dei, & hominis pro salute hominum mortui, &c. Deinde Fides Christi in sensu proprio id significat; & per fidem Christi plus intelligitur, quàm per fidem Dei ut remuneratoris, & salutis humanæ providentis, quæ est fides implicita Christi. Idem docent Patres.

2. Ex Trid. sess. 6. c. 6. ubi exponens ea, quæ ad justificationem credi debent, ait: *Liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud imprimis, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per Redemptionem, quæ est in Christo Jesu.*

3. Ex S. Aug. l. de Correp. & Grat. c. 7. *A damnatione se non liberabunt, qui dicere poterunt se non audivisse Evangelium Christi. & infra. quicumque ab illa dam-*

natione ista divina gratia largitate discreti sunt, non est dubium, quod & procuratur eis audiendum Evangelium, & cum audiunt. credunt &c.

4. Quia homines debent nôsse viam salutis pro ratione statûs, in quo versantur: at Christus est via salutis nostræ, ut ipse testatur. Joan. 14. *Ego sum via, veritas, & vita.* Et verò non est verisimile Deum voluisse fidem explicitam Christi pro ejus gloria, & salute nostra mortui, & authoris salutis nostræ, & jam ubique publicè prædicati, non esse magis necessariam, quàm sit cognitio aliarum rerum, à quibus non ita pendet salus nostra; præsertim cum hoc ad honorem Christi conducatur.

Resp. III. Nunc etiam sic necessaria est fides explicita Ss Trinitatis. Quia 1. Fides Ss. Trinitatis est objectum Fidei nostræ primarium, & fundamentum salutis nostræ: & ideò Baptismus, qui est Sacramentum Fidei, necessariò conferri debet in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, ex Mat. 28. *Docete omnes gentes Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* At quod est salutis fundamentum, id certè secundùm se, & explicitè requiritur. 2. Fides explicita Incarnationis non potest esse sine fide explicita Trinitatis; nam (ut ait S. Thom. 2. 2. q. 2. 2. 8.) *In Mystero Incarnationis hoc continetur, quod Filius Dei carnem assumpsit,*

rit, quòd per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit, & quòd de Spiritu Sancto conceptus fuerit. 3. Ex Symbolo Athanasii ab Ecclesia usu recepto, & approbato, ibi: *Fides Catholica hac est, ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur, &c...* Sed necessarium est ad aeternam salutem, ut Incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat, &c... *Hac est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.*

Resp. IV. Necesse est necessitate medi, ut adulti credant generatim vera esse omnia, quæ à Deo revelata, & promissa sunt, quæque per Ecclesiam credenda proposuit; ideòque credant implicite omnia Fidei dogmata. Ex Trid. sess. 6. cap. 6. supra cit. Et verò auctoritas Dei revelantis exigit, ut saltem sic generatim credantur omnia, quæ ipse revelavit,

Q. 3. An, & quarum rerum fides explicita præcepta sit?

Resp. I. Extat præceptum speciale Fidei. Constat 1. ex Marc. 1. *Credite Evangelio.* & cap. ult. *Prædicate Evangelium...* qui non crediderit, condemnabitur. 2. Quia Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.* Hoc præceptum obli-

gat tum ad credendum, & confitendum, tum ad discendum, quæ credenda sunt. Prohibetque omnem infidelitatem internam, ac externam, & ignorantiam credendorum.

Resp. II. Ex communi, Omnes adulti tenentur sub mortali ob materiae gravitatem, credere explicitè, ideòque scire, & addiscere. 1. *Mysteria Trinitatis, & Incarnationis*; nam omnia, quæ sunt necessaria necessitate medii, sunt etiam adultis necessaria necessitate præcepti, si sint in eorum potestate; quia quisque tenetur omnia media ad salutem necessaria assumere, cum ex lege divina, & charitate sui teneatur salutem suam procurare.

2. *Omnes Articulos Symboli*, saltem quoad substantiam, & sensum, ita ut de singulis interrogati sciant respondere. Constat tum ex Marc. ult. cit. tum ex Canonibus 58. 59. 105. dist. 4. de Consecr. & Catechismo Romano: tum ex praxi perpetua Ecclesiae, quæ semper Symboli notitiam à fidelibus exegit, nec ullum adultum sine illa ad Baptismum admisit: tum quia præceptum Fidei obligat per se ad præcipua saltem Fidei Christianæ capita, seu articulos cognoscendum, & credendum; idque exigit status, ac professio hominis Christiani, qui debet scire Mysteria, & Doctrinam Christi, saltem quoad substantialia capita, quæ ut omnibus cognoscenda, & cre-

credenda Apostoli divino instinctu disposuerunt.

3. Sacramenta, saltem ea, quæ debent, aut volunt suscipere, eorum efficaciam, & dispositiones necessarias ad ea debite, & utiliter recipienda: nam sine tali cognitione non possunt illa religiosè, ac dignè suscipere. Item Sacrificium Missæ; nam tenentur ei reverenter, ac devotè interesse.

4. Tenentur scire omnia Dei, & Ecclesiæ præcepta, & omnes obligationes ad suum statum, munus, ac officium pertinentes: nam singula præcepta obligant ad sui cognitionem, cum sine ea observari nequeant: præcipiens enim finem præcipit simul media ad illum necessaria. Imò, ut notat De Lugo, cognitio, & fides mandatorum Dei necessaria est non solum ex præcepto aliarum virtutum, sed etiam ex ipsa virtute Fidei, quatenus sunt veritates à Deo revelatæ, ut ab omnibus credantur, & in praxim reducantur: nam quando Deus aliquid universaliter præcipit, atque proponit, & revelat, ut à subditis omnibus observetur, ipsa virtus Fidei obligat ad credendum, positivè præceptum, & ad audiendum & cognoscendum illud. Neque hæc possunt sine gravi irreverentia contra auctoritatem divinam omitti.

5. Orationem Dominicam: nam datur præceptum orandi. Et hæc oratio præscripta est à Christo Mat. 6. sic orabitur.

Z ;

Ec-

Ecclesia dicit in Missa : *Præceptis salutari-
bus moniti . . . audemus dicere , Paterno-
ster, &c.* Continetque omnia à Deo pe-
tenda. Ex præcepto autem Ecclesiæ , &
consuetudine vim legis habentæ tenentur
omnes scire memoriter Symbolum Apосто-
lorum , Decalogum , Orationem Domini-
cam , & quidem linguâ , quam intelligant ,
atque etiam modum formandæ Crucis.
Debent autem horum omnium sensum
percipere , cùm debeant ista scire , ut res
Fidei credant , & seruent præcepta. Idem
videtur de Salutatione Angelica ob con-
suetudinem Ecclesiæ curantis , & exigentis ,
ut discatur , & usum omnium fidelium ,
contra quem qui illam addiscere , negli-
geret , ab omnibus meritò reprehendere-
tur.

Porro hæc omnia tenentur pueri addi-
cere pro suo captu , cùm primùm usum ra-
tionis assecuti fuerint : quia tunc debent
vitam suam ad finem ultimum dirigere ,
elicere actus Fidei , Spei , & Charitatis , ser-
vare mandata , &c. Unde tenentur paren-
tes ea tunc ipsos docere vel per se vel per
alios. Hinc peccant mortaliter. 1. Om-
nes qui ista culpabiliter ignorant , vel dis-
cere negligunt 2. Parentes , Domini , &
Superiores , qui non curant , ut liberi , &
subditi hæc omnia calleant. 3. Parochi ,
qui oves suas in iis diligenter non erudi-
unt , &c.

Not.

Not. Parochi, Confessarii, & Concionatores tenentur eam scientiam rerum Fidei, & præceptorum habere, ut & aliis explicare, & difficultates saltem communes intelligere, ac diluere possint; alioqui non possunt alios rectè instituere, ex Malach. 2. *Labia enim Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est.* Episcopi verò longè ampliorem & perfectiorem cognitionem habere debent, cum ex officio teneantur fidem explicare, tueri, & fallacias hæreticorum dissolvere. ex cap. 1. ad Tit. & 1. Tim. 3. *Oportet Episcopum esse Doctorem.*

Q. 4. *Quandonam præceptum Fidei interne obligat?*

Not. Præceptum aliud est affirmativum, aliud negativum; affirmativum est, quod aliquem actum positivum præcipit primario, & ratione sui; obligatque semper, sed non pro omni tempore. *Præcepta affirmativa.* (inquit S. Th. 2. 2. q. 3. a. 2.) *non obligant ad semper, & etsi semper obligent. Obligant autem pro loco, & tempore secundum alias circumstantias debitas...* Præceptum negativum est illud, quod vetat aliquem actum, obligatque semper, & pro omni tempore. In quolibet autem præcepto affirmativo divino, quo præcipitur

actus virtutis, includitur præceptum negativum, quo prohibetur peccatum oppositum: nam ex affirmatione alicujus re-
 ctè infertur negatio contrarii illius.

Resp. I. Duplex est Fidei divinæ præceptum, aliud affirmativum, quod nos obligat ad credendum certo tempore explicitè certas veritates revelatas, implicitè verò cæteras omnes, & ad ediscendas res Fidei. Aliud negativum, quod obligat ad nunquam dissentendum ulli rei à Deo revelatæ, nec de ulla dubitandum: nam dissentire uni veritati vel minimæ, sufficienter propositæ, ut à Deo revelatæ, aut de illa deliberatè dubitare, est gravissima injuria in Deum, quasi in aliqua re falli, aut fallere possit, & ejus testimonium non sit in omnibus etiam minimis infallibile.

Resp. II. Præceptum Fidei obligat per se ad eliciendum actum Fidei. 1. Initio usus rationis, ubi res credendæ sufficienter propositæ sunt ut à Deo revelatæ. Tunc enim assensus omitti aut suspendi nequit sine injuria gravi auctoritatis divinæ: Hoc ipso enim quòd Deus revelavit aliqua, ut à nobis credantur, & talis revelatio nobis sufficienter proposita est, ita ut eam prudenter negare, aut de ea dubitare nequeamus; reverentia debita divinæ veracitati, quam cultu intellectuali supremo colere debemus, exigit, ut rebus revelatis firmissimum assensum statim præbeamus,

mus, quem tunc sine gravi irreverentia negare, vel omittere non possumus. Præterea tenentur adulti, ubi primùm possunt, debitum mentis obsequium Deo præstare, se, & omnia sua in Deum ut finem ultimum dirigere: ad quod necessaria est fides actualis. Idem dic de infidelibus adultis, ubi primùm fides Catholica sufficienter eis proposita est.

2. In quolibet probabili mortis periculo: quia tunc maximè urget obligatio tendendi in Deum, eumque colendi per actus præcipuos virtutum. Deus autem, (ut docet S. August.) Fide, Spe, & Charitate maximè colitur. Præterea justus sicut vivere, sic mori debet ex fide.

3. Sæpe in vita: nam præceptum tam gravis momenti non pro aliquibus vicibus solùm, sed pro plurimis à Deo sancitum est; cùm actibus Fidei Deus maximè colatur, & vita justi per illos alatur, ac conservetur, juxta illud ad Gal. 3. *Justus ex fide vivit.* Hinc Innoc. XI. damnavit has propos. 17^a. *Satis est actum Fidei semel in vita elicere.* 65^a. *Sufficit ista Mysteria (Trinitatis, & Incarnationis) semel credidisse.*

4. Cùm gravis tentatio contra fidem ingruit, quæ superari non posse videatur, nisi per contrarium actum Fidei: nam cùm hoc præceptum Fidei prohibeat omnem dissensum, ac dubitationem circa veritates

revelatas, præcipit etiam media necessaria ad hæc vitanda.

5. Quando facienda est Professio Fidei exterior: nam sine actu interno non esset vera professio Fidei, sed illius simulatio.

6. Quoties quis in hæresim, vel dubitationem voluntariam lapsus est: quia actus Fidei explicitus, ac formalis, necessarius est ad justificationem in adulto, qui Fidei habitu caret; & quia injuria primæ veritati illata resarcienda est.

Obligat autem per accidens, seu ratione alterius præcepti, ad quod servandum necessarius est actus Fidei. 1. Quando urget gravis tentatio contra aliam virtutem, quæ sine actu Fidei vinci posse non videtur: nam quisque tenetur assumere medium necessarium ad vitandum peccatum. 2. Quoties ex præcepto eliciendus est actus aliarum virtutum, puta Spei, Charitatis, Religionis, Pœnitentiæ, &c. Nam actus virtutum supernaturales necessario præsupponunt actum Fidei saltem implicitum, seu imperceptibilem. 3. Actus Fidei requiritur ad justificationem peccatoris adulti.

CAPUT II.

De actu externo, seu Confessione Fidei.

Q. I. **A**N extat præceptum confitendi exterius fidem suo tempore?

Resp.

Resp. Aff. Constat 1. ex Rom. 10. *Cerde creditur ad justitiam: ore autem Confessio fit ad salutem.* & ex Luc. 9. infra citand. 2. Ex SS. Patribus pro omnibus sic S. August. lib. de fide, & Symb. cap. 1. *Fides Officium à nobis exigit, & Cordis, & Lingua.* 3. Ex perpetuo usu, ac sensu Ecclesiæ, & verò honor auctoritati Dei revelantis debitus exigit, ut non solum assensu interno, sed etiam professione externa ei adhæreamus, & nos subjiciamus.

Hoc præceptum quatenus est negativum, prohibet pro quolibet tempore negationem Fidei etiam merè externam; & quatenus affirmativum, præcipit Confessionem externam pro certo tempore.

Q. 2. *Quandonam obligat præceptum fidem exterius confitendi?*

Resp. Ex communi, obligat etiam cum vitæ damno, quoties per ejus omissionem subtraheretur honor Deo debitus, vel utilitas proximo impendenda: ut cum prudenter speratur ex Confessione Fidei conversio infidelium, vel confirmatio fidelium infirmorum, qui aliàs vacillaturi, aut fidem negaturi putentur; aut quando ex taciturnitate sequeretur contemptus Religionis, vel scandalum, vel confirmatio in errore, perversio aliquorum; aut minue-

nueretur apud infideles existimatio de Deo, vel Religione Christiana; aut omis-
sio Confessionis censeretur implicita Fidei
negatio. Ita S. Thom. 2. 2. q. 3. a. 2. Con-
fiteri, inquit, fidem non semper, neque in
quolibet loco, est de necessitate salutis, sed
in aliquo loco & tempore, quando scilicet
per omissionem hujus Confessionis subtra-
heretur honor debitus, Deo & etiam utili-
tas proximis impendenda: puta si aliquis
interrogatus de fide taceret, & ex hoc cre-
deretur, vel quod non haberet fidem, vel
quod fides non esset vera, vel alii per ejus
taciturnitatem averterentur à fide: in
hujusmodi enim casibus Confessio Fidei est
de necessitate salutis. Et ad 2. in casu
necessitatis, ubi fides periclitatur, quili-
bet tenetur fidem suam aliis propalare,
vel ad instructionem aliorum fidelium, sive
confirmationem; vel ad reprimendam in-
fidelium insultationem.

Prob. 1. ex Luc. 9. *Qui me erubuerit,
& meos Sermones, hunc filius hominis eru-
bescet, cum venerit in majestate sua.* At
tunc non confiteri clarè, & apertè fidem,
cum adest tam gravis causa eam exterius
confitendi, est Christum, & ejus Doctri-
nam erubescere. 2. Quia actus cujusli-
bet virtutis, sive internus, sive externus
præceptus est, cum necessarius est ad fi-
nem præcepti, qui est charitas juxta illud
1. ad Tim. 1. *Finis præcepti est charitas*
de

de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. At in prædictis casibus professio Fidei necessaria est ad charitatem Dei, & proximi. Ergo.

Dixi, *clare, & apertè*; nam qui utitur verbis ambiguis, quæ ab interrogante accipiantur pro negatione, erubescit sanè professionem Doctrinæ Christianæ, ut notant Suarez, & De Lugo.

Quisque etiam tenetur impedire, si potest, peccata contra fidem, & Religionem: nam quælibet virtus obligat ad impedienda, quæ illi adversantur; & alioquin Deus afficeretur injuriâ. Quare si videas Dei nomen blasphemari, vel dogmata Fidei impugnari, honorem Dei lædi, Religionem contemni, sacras Virgines, vel Tempa profanari, &c. Hæc impedire, si possis, teneris etiam cum periculo vitæ: nam tunc Dei honor debitus, & sacrorum reverentia, & charitas in Deum id exigunt. Secus, si prudenter judices oppositionem tuam magis obfuturam, quàm profuturam.

Item tenemur veritates practicas non minùs, quàm speculativas à Christo traditas factò, & dictò profiteri, & tueri non solum coram infidelibus, sed etiam coram mundanis hominibus, quando honor Christi, vel ædificatio proximi id exigit: nam generaliter Christus dixit: *Qui me*

erit.

erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet.

Q 3. An licet aliquando fidem exterius tantum negare ad vitandam mortem, & dira supplicia?

Resp. Nunquam licet. Prob. 1. ex Mat. 10. Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo. 2. Ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiae, quæ id ut gravissimum crimen semper habuit; & Hellesetas ut hæreticos damnavit, quòd dicerent id licere, modò fides in corde retineretur; & gravissimis poenis mulctabat eos, qui in persecutionibus fidem Christi negabant tantum exterius ad mortem acerbissimam vitandam. 3. Illa negatio exterior est mendacium perniciosum in re gravissima; & gravem injuriam Deo infert exterius protestando eum non esse, summè veracem. Item dedecus est Domini, quòd servus dedignetur eum pro Domino fateri, & eo ipso negat ei cultum debitum.

Hinc Catholicus à quovis interrogatus de sua Religione peccaret graviter contra fidem 1. Negando se esse Christianum, vel Catholicum; quia negaret se veram Christi fidem tenere. 2. Respondendo se esse Turcam, vel Judæum aut Gentilem; quia hoc ipso negaret se esse Christianum. 3.

Di.

Dicendo se non esse Papistam, vel se esse Calvinistam, Lutheranum, &c. Quia hoc ipso negaret se esse Catholicum, quod est veram Christi fidem negare. At Sacerdos, vel Religiosus, rogatus num sit Sacerdos, vel Religiosus, peccaret quidem negando se esse, quia mentiretur; non tamen negaret fidem, quia non negaret se esse Catholicum, cum multi Laici Sæculares sint Catholici.

Q. 4. *An licet aliquando falsam Religionem simulare verbis, aut factis?*

Resp. Nunquam licet; nec proinde exercere actiones, quæ ex se, vel ex lege, vel ex communi usu sunt professio exterior falsæ Religionis: ut genuflexio, vel thurificatio coram Idolo, oratio ad Mahometem, &c. Quamvis fiant simulatè, & ad vitandam di-
ram mortem. Prob. 1. ex perpetuo sensu, & usu Ecclesiæ, quæ semper abhorruit à ritibus externis infidelium, & quæ tam graviter punivit eos, qui simulatè solùm Idola adorabant; vel libellum à Magistratu infideli accipiebant, quo significaretur quamvis falsò, ipsos satisfecisse edicto sacrificandi Idolis. 2. Quia sicut eodem præcepto affirmativo Fide præcipitur veræ Fidei internus assensus, & externa Confessio: sic eodem præcepto negativo prohibetur falsæ Fidei internus assensus, & externa

terna

terna professio, quæ intrinsecè mala est, utpote mendacium facti perniciosum in re maximi momenti. 3. Qui simulatè exercet actionem, quæ est professio falsæ Religionis, hanc exterius facto profitetur, & facto ostendit se esse falsæ Religionis Sectatorem, v. g. Idololatram, Mahometanum, Judæum, vel Hæreticum: ac proinde facto, & opere externo negat, se esse Christianum, vel Catholicum, quod semper est intrinsecè malum.

Cæterùm neque Jehu lib. 4. Regum. cap. 10. laudatur, quòd simulaverit, se velle sacrificare Baal, sed solùm quòd domum Achab delevisset, & cultum Baal destruxisset. Neque Elisæus permisit, Naaman adorare Idolum per simulationem, sed solùm incurvare se, ut rex illi inniteretur, dum coram Idolo genuflecteret: quia Naaman hoc obsequium civile tenebatur præstare Regi, qui solebat sive in foro, sive in templo inniti humero alterius, & quem de more sustinere non poterat Naaman, si Rege genuflectente ipse rectus staret, ideoque debebat se inclinare, ut Regem sustineret: quod erat obsequium merè civile erga Regem; & aliis adstantibus satis notum erat, Naaman genuflectere obsequii civilis causâ.

Hinc nunquam licet 1. Cœnam Hæreticam sumere, aut cum Hæreticis in propriis ipsorum cæremoniis, vel precibus
com-

communicare, v. g. simul cum iis Psalmos canere, &c. Quia id faciens censeretur cum illis communicare in falsa Religione, & illam facto profiteri: & sic veram fidem virtualiter exterius negaret.

2. Interesse Concionibus, vel Conventibus Hæreticorum, non solùm cum adest periculum subversionis, vel scandali, sed etiam quoties id censetur à vera fide defectio, aut simulatio defectiois. Item nec licet obedire Principis edicto, quo præciperet subditis suis adire Conciones Hæreticorum, etiamsi verbis protestaretur se nolle cogere quemquam ad Religionem mutandam: quia talis edicti observatio per se apta est ad Catholicos paulatim pervertendos, & ad Conciliandam auctoritatem Hæresi, ac vilipensionem Fidei Catholicæ: imò est honoratio exterior falsæ Doctrinæ, quæ sic magno concursu auditur. Ideò Paulus V. Anglis bis rescripsit, hoc non licere. Non peccat tamen, qui extra has circumstantias, & scandali, ac perversionis periculum ob aliquam causam justam Tempora Hæreticorum ingreditur, ibique eorum Conciones audit, non ut cum illis communicet, sed ut observet, quid ibi agatur, vel prædicetur. Sed, ut notat Sanchez, mera curiositas non sufficit, ut licitè quis ejusmodi Conciones audiat, sed requiritur aliqua causa gravis.

3. Serio uti vestibus, vel aliis signis, quæ

folùm adhibentur ad professionem, vel exercitium falsæ Religionis: nam qui uteretur, falsam Religionem hoc ipso profiteretur, & ita facto veram fidem negaret. Secus de vestibus, & signis, quæ distinguunt nationem ab alia.

De signis autem, & vestibus, quæ distinguunt infideles à fidelibus, qualis est Tobacchia propria Turcarum, vel Romæ Pileus Flavus Judæorum, controvertitur. Toletus, & alii multi negant unquam licere iis uti, quia illorum gestatio est professio externa infidelitatis. Certè nemo negare potest, iis vestibus uti non licere, si nulla adest causa fidem occultandi; nam tunc meritò censeris negasse fidem, aut velle illius desertorem videri, quod est intrinsecè malum: tunc enim censeris eam uti ad te distinguendum à fidelibus.

Q. 5. An licet aliquando fidem veram occultare?

Resp. I. Non licet, quoties præceptum confitendi exteriùs fidem obligat, & urget: patet; nam violaretur.

Resp. II. Si quis à potestate publica puta à Principe, Judice, vel Tyranno interrogetur etiam privatim, tenetur clarè, & apertè confiteri fidem etiam cum certo vitæ periculo. Prob. 1. ex cap. *nolite* & cap. *Quisquis*. 11. q. 3. 2. Quia Innoc. XI. dam-

damnavit hanc propos. *Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri ut Deo, & Fidei gloriosum consulo, tacere ut peccaminosum per se non damno.*

3. Quia aliàs Christum, & ejus Doctrinam erubesceret. 4. Qui à potestate publica etsi injustè interrogatus de Religione, profiteretur se esse Catholicum, significat se magni facere fidem Catholicam, & pro ea quodlibet periculum subire paratum esse; quod sanè Fidei, & Deo ejus auctori valde honorificum est. Econtra si dissimulet fidem, indicat se parvi facere fidem Catholicam: & sic Fidei Catholicæ dedecus infertur quòd si à persona privata quis interrogetur publicè, tenetur etiam confiteri fidem, quia aliàs subtraheretur magnus honor Deo, ac Religioni debitus, vel daretur scandalum proximo. Ita *Suarez.* multi docent eum, qui privatim à privato interrogatur, possit tacere, aut interrogationem eludere, dicendo, v. g. quid ad te? quid me interrogas? modo inde nullum sequatur detrimentum honoris Deo debiti, aut scandalum proximi, spectatis circumstantiis, sed hoc alii negant; quia censent repugnare præcepto absoluto confitendi fidem. Porro aliquando silentium ex circumstantiis in ordine ad scandalum, vel ad dedecus Religionis æquivalet negationi, vel erubescentiæ: ut si te tacente, alius respondeat, te fidem negare, cui

tamen ob verecundiam, vel metum non contradicas. *De Lugo.*

Resp. III. Licet Christiano, fugere vel se occultare tempore persecutionis, si ex ejus fuga nullum Fidei detrimentum in aliis, vel scandalum oriatur. Prob. 1. ex Mat. 10. *Cum persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* 2. Ex Apostolorum, & S. Athanasii, ac aliorum Sanctorum exemplo. 3. Quia præceptum confitendi fidem, utpotè affirmativum, non obligat pro omni tempore, sed tantum, ubi honor Dei, vel utilitas proximi id exigit. 4. Fugiens extra necessitatem divini honoris, vel utilitatis proximi, fidem non negat, imò quodam modo profitetur: non enim fugeret, si fidem non retineret.

Hæc tamen fuga illicita est ei, cujus præsentia necessaria est ad confirmandos alios in fide: nam talis ex charitate, vel etiam ex Officio, si sit Pastor, tenetur ad manendum etiam cum periculo vitæ. Item Pastori non licet fugere, cum oves ejus operâ egent, quia tenetur ex officio eis providere, ex Jo. 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Secus, si suis subditis, vel communi bono utilius sit, ut ad tempus se subducatur, & in eorum bonum se reservet, providendo eis necessaria, vel per se occultè, vel per alium: nam tunc charitas fugam postulat,

Not.

Not. Seclusa necessitate, vel utilitate Fidei, & proximi, Confessio Fidei publica est illicita in his casibus. 1. Si quis temerè se exponat periculo suppliciorum, quæ fortè tolerare non poterit: quia tunc imprudenter se exponit periculo negandæ Fidei. 2. Si per eam detur infidelibus occasio peccandi, fidemque persequendi: nam per illam impeditur majus bonum, imò inferretur magnum periculum, ac damnum proximo, & Religioni. Unde illud Mat. 7. *Nolite dare Sanctum canibus, neque mittatis Margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conversi dirumpant vos.* Ita S. Thom. ad 3. addens. *Sed si utilitas Fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, contempta perturbatione infidelium, debet h. mo publicè fidem confiteri.*

CAPUT III.

De peccatis Fidei oppositis.

Tria vulgò numerantur, nempe infidelitas specificè sumpta, Heresis, & Apostasia.

Q. I. **Q**uid, & quotuplex est Infidelitas?

A a 3

Resp.

Resp. Infidelitas est carentia Fidei: triplex est, negativa, privativa, & positiva.

Infidelitas purè negativa est carentia Fidei in eo, qui de fide nil unquam audivit. Hæc non est peccatum, sed tantùm pcena peccati, ut constat ex Joan. 15. *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Infidelitatis. Est ex hæc Baji propositione damnata: *Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est predicatus, peccatum est.* Ratio est, quia omne peccatum est voluntarium, vel in se, vel in alio. At hæc infidelitas non est voluntaria neque in se, utpote in se non cognita; neque in alio, quia nil faciunt infideles illi unde cognoscant, aut cognoscere possint sequi infidelitatem illam. Nam ut aliquid sit voluntarium in alio, requiritur, ut sit aliquo modo saltem confusè cognitum ut secuturum ex alio, quocum connexionem habet, & in quod voluntas directè, ac immediatè fertur; vel saltem potuerit, ac debuerit ut secuturum ex alio: alioquin non est voluntarium in illo, cum nil sit voluntarium sine cognitione, vel actuali, vel virtuali, & interpretativa. Quare ejusmodi infideles damnabuntur quidem propter peccatum originale, & peccata personalia contra legem

gem naturalem commissa, non tamen propter infidelitatem.

Infidelitas privativa est carentia Fidei in eo, qui vel fidem non vult audire, vel sufficienter propositæ non assentitur, vel non inquirat, quando est sufficienter proposita, ut teneatur inquirere, quamvis nec positivè dissentiat, nec errorem Fidei contrarium asserat. Est mortale peccatum ex Joan. 3. *Qui non credit, jam judicatus est.* Nam est omissio voluntaria medii ad salutem necessarii, & à Deo præcepti.

Infidelitas positiva seu, contraria est carentia Fidei in eo, qui Fidei sufficienter propositæ dissentit, vel negando veritatem Fidei, vel errorem Fidei contrarium asserendo. Est mortale peccatum contra fidem; nam continet gravem injuriam, ac contemptum primæ veritatis, seu auctoritatis Dei revelantis.

Infidelitas positiva triplex est, Paganismus, Judaismus, & Hæresis. Paganismus est Infidelitas, quâ Doctrina Fidei totaliter rejicitur. Ad hunc reducitur Atheismus, & Mahometismus. Judaismus est Infidelitas, qua Doctrina Fidei in novo Testamento contenta rejicitur, sic tamen, ut admittatur vetus Testamentum continens illius figuras, & promissiones. Hæresis est Infidelitas, qua Doctrina novi Testamenti non ex toto, sed solum ex parte

rejicitur. Porro in hac etiam infidelitate non datur parvitas materiæ, cum nulla possit esse infidelitas positiva sine contemptu auctoritatis Dei revelantis, quæ exigit, ut credantur res à Deo revelatæ, ubi primum sufficienter propositæ sunt ut à Deo revelatæ.

Q 2. *An Infideles possunt cogi ad fidem suscipiendam?*

Resp. I. Certum est, Infideles Baptizatos, sive Hæreticos sive Apostatas posse cogi ad fidem Catholicam suscipiendam, & servandas leges Ecclesiasticas, quamvis Baptizati sint in infantia, vel in adulta ætate ex metu compulsi: quia omnis Baptizatus est subditus Ecclesiæ, quoad ea, quæ ad salutem, & Religionem spectant.

Resp. II. Infideles non Baptizati, sive sint subditi Principibus Christianis, sive non, compelli directè non possunt ad amplectendam Religionem Catholicam. Prob. 1. ex cap. 3. *de Bapt.* & cap. 9. *de Judæis.* 2. Ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam tali coactione sive per se, sive per Principes Christianos usa est, quamvis id facile potuisset obtinere à principibus Religiosissimis putà Constantino magno, Theodosio, & aliis, quibus innumeri infideles subditi erant. 3. Quia Ecclesia nullam habet potestatem in non Baptizatos, ex 1. Cor. 5.

Quid

Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare? & ex Trident. s. s. 14. c. 2. Potestas verò Sæcularis, utpote merè politica ac temporalis, non extenditur ad supernaturalia ut est Fidei susceptio. Adde, quòd Fidei, ac Baptismi susceptio debeat esse voluntaria; alioqui non esset vera, sed ficta, & sacrilega. Illud autem Christi, Luc. 14. *Compelle intrare* significat adhortationibus adducendos esse homines ad fidem.

Dixi, *Directè*. Nam principes possunt
1. Vetare infidelibus subditis cultum Idolatriæ: quia possunt prohibere id, quod legi naturali repugnat, & cogere ad illius observationem, & præsertim ad ea, quæ ad publicam morum honestatem spectant. Sic Constantinus Magnus tulit leges contra Idololatrias, quas approbat S. Aug. 2. Cogere illos ad audiendam Fidei Doctrinam, negando illis jus habitandi in suis Provinciis, vel exigendo majus tributum, justum tamen, quàm ab aliis, ni audiant; vel negando privilegia, & gratias aliis concessa. Sic Gregor. XIII. Constic. 92. Statuit, ut Judæi ad audiendam singulis Hebdomadis Concionem de rebus nostræ Fidei cogerentur ab ordinariis Locorum, sub pœna interdicti cum fidelibus commercii, vel aliis mulctis.

Resp. III. Juxta S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 8 Ecclesia potest per principes Christianos compellere Infideles, ut non impediunt

Prædicationem, & propagationem Fidei: quia habet jus, & potestatem Prædicandi fidem per totum orbem, Marc. 16. *Prædicare Evangelium omni Creatura.* Sed qui habet jus ad aliquid faciendum, habet potestatem non solum illud exequendi, sed etiam compellendi per se, vel per alios, ut non impediatur juris executio.

Q. 3. *An liceat cum Infidelibus communicare?*

Resp. Non licet in eorum ritibus, Sacrificiis, orationibus, cultu superstitioso: quia talis communicatio est exterior quædam Professio, & approbatio falsæ Religionis, ac proinde virtualis negatio veræ. At in civilibus, secluso periculo perversiois, & scandali licet ex 1. Cor. 10. *Siquis vocat vos infidelium, & vultis ire: omne, quod vobis apponitur, manducate.*

Jure tamen Canonico vetitum est omnibus Christianis, ne cum Judæis habitent, comedant in Balneis laventur, ipsis famulentur, & ab eis Medicinam accipiant, Item ne Officia publica iis committantur, *Tit. de Judæis.* Quod sancitum est tum ad tuendam Dignitatem Christianæ Religionis, tum ad vitandum perversiois periculum per familiaritatem cum Judæis, qui præ cæteris infidelibus Religioni Christianæ

næ adversantur, & Christum blasphemare solent.

Q. 4. *An licita est disputatio de rebus Fidei cum Hæreticis?*

Resp. I. Prohibita est omnibus Laicis cap. 2. de Hæret. in 6. *Inhibemus, ne cuiquam Laica personæ liceat publicè vel privatim de fide Catholica disputare. Qui verò contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.* Circa quod

Not. 1. Ibi comprehenduntur etiam Laici docti, nam nullus excipitur. 2. Hæc prohibitio locum non habet in casu necessitatis, si Laicus sit Doctus, ut si quis Hæreticus Fideles perverteret, nec adessent Clerici Docti, qui fidem tuerentur. Imò tunc lege divina teneretur, ut salutem proximi consuleret, & fidem despectam defenderet. Hoc multi extendunt ad casum magnæ utilitatis evidentis, quam lex impedire non intendit. 3. Dicunt hanc prohibitionem in locis, ubi Hæretici grassantur, per contrariam consuetudinem esse abrogatam, scientibus, & non contradicentibus Prælatibus.

Resp. II. Jure naturali prohibita est cuilibet indocto etsi Clerico: quia cum non possint fidem rectè tueri, nec objectiones solidè diluere, hæc disputatio Hæreticos in errore confirmaret, & Catholicis dubita-

tio-

tionem injiceret ; & res Fidei periculo contemptus, & minoris existimationis exponeret.

Resp III. Omnibus illicita est disputatio de rebus Fidei coram Catholicis indoctis, & simplicioribus : quia imminet periculum, ne illi, auditis Hæreticorum argumentis, in fide vacillent ; nam facile vim objectionum percipere solent, & raro, ac difficilè solutionum, cum res Fidei sint obscuræ, & supra rationem humanam : unde illud. 2. Ad Tim. 2. *Noli contendere verbis ; ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.* Excipe nisi simplices ab Hæreticis sollicitarentur.

Q. 5. *Quid est Hæresis ?*

Resp. Est voluntarius error contra aliquam Fidei veritatem cum pertinacia in eo, qui Christianismum profitetur. Unde ad hæresim tria requiruntur. 1. Ex parte intellectûs judicium erroneum contra fidem, seu directè oppositum alicui veritati revelatæ, & ut tali sufficienter propositæ. Hinc qui exterius solum negat fidem absque judicio interno Fidei contrario, non est verè Hæreticus, nec incurrit pœnas contra Hæreticos latis. Nam, quamvis graviter peccet contra fidem, & in foro externo præsumatur Hæreticus, tamen actus

actus non habet malitiam Hæresis, ob quam sub Censura vetitus est.

2. Ex parte voluntatis requiritur pertinacia. Ita omnes post S. August. Epist. 162. nam fides amittitur per hæresin, non per errorem simplicem, ut patet in aliquibus Sanctis, qui errârunt circa aliquas Fidei veritates. Pertinacia autem illa consistit in deliberata voluntate dissentiendi alicui Doctrinæ, quam quis scit ab Ecclesia Catholica teneri ut fide certam, vel quæ ei sufficienter proponitur ut Doctrina Ecclesiæ, seu ut à Deo revelata, quamvis errorem contrarium sensui Ecclesiæ teneat, non ut contradicat Ecclesiæ, sed ex quovis alio motivo; nam hoc ipso resistit auctoritati Ecclesiæ infallibili, & testimonio Dei sufficienter proposito, ex S. August. lib. 4. contra Donat. cap. 16. ubi ait: *Constituamus... unum eorum id sentire de Christo, quod Photinus opinatus est... existimantem ipsam esse Catholicam fidem. Istum nondum Hereticum dico, nisi manifestatâ sibi Doctrinâ Catholica Fidei resistere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.* Hinc errans contra fidem ex ignorantia, etiam culpabili, non affectata, sed animo parato ad credendum id omne, quod Ecclesia credit, ubi primùm ejus Doctrina ei proponetur, non est Hæreticus, quamvis peccet contra præceptum sciendi res Fidei: quia deest pertinacia. Est tamen Hæreticus, qui

qui errat in fide ex ignorantia affectata, quam habet, vel quia parvi momenti esse judicat, quæ Ecclesia proponit credenda, nam tunc despicit auctoritatem Ecclesiæ, nec illam credit, qualem fides docet esse: vel ut liberiùs erret in fide; nam tunc error est illi voluntarius cum pertinacia, cum velit errare in fide, nec velit subijci auctoritati Ecclesiæ.

3. Ex parte subjecti requiritur professio Christianismi, seu Fidei in Christum, ex S. August. qui lib. 12. de Civit. cap. 51. Hæreticos vocat eos, *qui sub vocabulo Christiano Doctrina resistunt Christiana.* Non tamen requiritur Baptismus, ut quis sit Hæreticus in foro Dei; nam habiti sunt ab Ecclesia ut Hæretici, qui non erant Baptizati saltem validè, ut Paulianistæ, qui verum Baptismi ritum non servabant, ut constat ex Innoc. I. Epist. 22. & S. Hieron. Dialog. contra Lucif. & ex Conc. Nic. 1. cap. 19. jubente eos rebaptizari. Requiritur tamen Baptismus in foro Ecclesiæ, & ad subeundas pœnas Hæresis, cum nemo sit ejus subditus, nisi per Baptismum, ex Trid. sess. 14. cap. 2. Est autem Hæresis gravissimum crimen, cum directè adversetur Fidei divinæ, & auctoritati Dei aliquid revelantis, illudque per Ecclesiam, quæ est *Columna, & firmamentum veritatis*, credendum proponentis. Et patet ex illo Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi*

tibi sicut Ethnicus. Et ad Tit. 3. Hæreticum evita, quia subversus est, & delinquit.

Nota ex De Lugo. Ut aliquis sit Hæreticus sufficit, quod taliter ei proponatur Ecclesie Doctrina, seu iudicium, ut hoc prudenter negare nequeat, nec de eo dubitare, licet nolit credere tale esse iudicium Ecclesie: nam hoc ipso pertinaciter respuit Ecclesie Doctrinam sibi sufficienter propositam. Enim verò ad hæresim non requiritur, ut quis credat aliquid proponi ab Ecclesia habente auctoritatem infallibilem in proponendo, & ei dissentiat; nam cum hoc iudicio est impossibilis dissensus: alioqui crederet esse falsum id, quod simul credit proponi ab Ecclesia non potente proponere falsum, quod esset aperte sibi contradicere. Hinc Hæreticus est, qui dicit: ego credo omnia, quæ credit Ecclesia; sed non credo hoc dogma, quod puto non proponi, nec credi ab Ecclesia: si taliter ei proponatur iudicium Ecclesie circa tale dogma, ut non possit nisi imprudenter id negare, nec de eo dubitare, aut formidare.

Q. 6. An dubius in fide est Hæreticus?

Resp. Qui de veritate aliqua, ab Ecclesia proposita, & revelata dubitat deliberatè, iudicando eam esse incertam, & posse esse
fal.

falsam, est formaliter Hæreticus. Ita communiter cum S. Thom. q. 10. a. 1. ex cap. 1. de Hæret. ibi: *dubius in fide infidelis est.* Item ex Conc. Later. V. sess. 8. ubi damnantur tanquam Hæretici, qui asserunt, vel dubitant animam hominis esse mortalem: quia sic dubitans iudicat veritatem Fidei ab Ecclesia propositam ut revelatam, non esse certam; item auctoritatem Ecclesiæ in proponendis rebus Fidei non esse infallibilem: quod utrumque est aperta Hæresis. Idem dic de dubitante per meram suspensionem assensûs à voluntate imperatam propter motiva contraria: quia talis æquivalenter iudicat motiva contraria Fidei tantum valere, ut incertam reddant veritatem illam, quamvis ab Ecclesia proponatur ut fide credenda; si quidem assensum sibi imperare non audet ex metu errandi incusso per motiva contraria illi veritati. Ergo æquivalenter iudicat Ecclesiam non esse infallibilem in rebus Fidei, & æquivalenter contradicit sensui Ecclesiæ iudicantis veritatem à se propositam ut revelatam firmissimè credendam esse propter auctoritatem divinam. Ergo talis est formaliter Hæreticus; cum in æstimatione morali, & in ordine ad hæresim formalem, contrahendam perinde sit, sive formaliter sive æquivalenter iudices Ecclesiam non esse infallibilem, & contradicas scienter ejus iudicio:
nam

nam ad hæresim formalem sufficit quodvis iudicium erroneum contra fidem cum pertinacia.

Dixi, *per suspensionem imperatam à voluntate*: nam qui cogitans de rebus Fidei, intellectum ad alia averteret, & ita assensum suspenderet non ex metu errandi, sed præcisè, ut intellectum aliis rebus applicaret, non esset ideò dubius in fide, ut patet.

Q. 7. *Quanam sunt pœna contra Hæreticos Lata?*

Resp. Sunt i. Excommunicatio major ipso facto lata, cap. *Achatius* 24. q. 1. & cap. 9. & 13. de Hæret. ex consensu Doctorum sufficit Hæresis occulta, modò sit externa, hoc est, verbo, signo, vel facto, quamvis nemine præsentem, declarata; nam tunc est verè externa, & per se exterius cognoscibilis. 2. Irregularitas. 3. Infamia juris, si Hæresis sit notoria. 4. Privatio Beneficiorum, & dignitatum, cap. 12. de Hæret. in 6. Item jurisdictionis spiritualis, cap. *Audivimus* 24. q. 1. & cap. *Apertè* ibid. 5. Bonorum confiscatio, cap. 10. de Hæret. sed hoc non ubique viget. 6. Privatio Sepulturæ Ecclesiasticæ, cap. 2. de Hæret. in 6. ubi excommunicantur ii, qui Hæreticos scienter tradunt Sepulturæ Ecclesiasticæ.

Not. Credentes, receptatores, defensores, & fautores Hæreticorum ipso facto in excommunicationem incurrunt, & privantur Sepulturâ Ecclesiasticâ, cap. 13. de *Hæret.* ex Conc. Gener. Later. 4.

Q. 8. An licita est Lectio Libri Hæretici?

Resp. Jure naturali prohibita est iis, quibus ex tali lectione imminet periculum perversionis; quales sunt infirmi in fide, & præsumuntur esse rudiores, & in rebus Fidei parum eruditi; nam quisque ex charitate Dei, ac sui tenetur periculum morale peccati, & salutis amittendæ vitare. Imò secluso periculo perversionis est graviter illicita etiam doctis, & firmis in fide, quando est prohibita ab Ecclesia simpliciter, & absolutè: quia Ecclesia eam prohibet non solum ob periculum perversionis, sed etiam in odium, & pœnam Hæresis, ac auctoris Hæretici. Deinde Lex fundata in præsumptione periculi obligat omnes, qui non excipiuntur.

Lectio autem, & retentio Librorum quorumcunque Hæreticorum prohibita est sub Excommunicatione indice à Pio IV, & aliis Pontificibus edito, & in Bulla Cœnæ. Et quamvis hæc pœna (inquit Grandin Doctor Sorbonicus,) non vigeat in tota Gallia, ubi non est promulgata Lex

In-

Indicis, nec Bulla Coenæ; non desinit tamen peccare, qui sine licentia libros ejusmodi legit: sive quia eatenus receptus est Index quoad libros prohibitos: sive quia vi legum antiquioris Juris prohibitio Librorum Hæreticorum in Gallia in suo vigore perseverat, transitque ad Libros Hæreticæ Dctrinæ, qui nunc eduntur.

No an dantur sequentia.

1. Nomine Libri Hæretici prohibiti, ex usu Patrum, & Stylo Curia Romanæ, comprehenduntur Brevis Scriptura, Oratio, Concio, Disputatio, Epistola de Religione tractans. Nam sæpè æquale, aut etiam majus periculum continent, quàm liber grandior.

2. *Ex communi*, datur in tali lectione parvitas materiae, sed hæc difficilè designari potest. Videntur ad mortale sufficere quindecim Lineæ, aut fortè pauciores: quia hæ communitè possunt continere materiam sufficientem ad perversionem. Imò juxta varios non excusatur à mortali culpa, & Censura, qui legit paucas lineas Libri Hæretici, in quibus scit hæresim contineri: quia sunt partes substantiales Libri Hæretici ut Hæretici, ideoque notabiles relativè, ad finem prohibitionis; & æquivalent multis aliis, cum contineant substantiam veneni. Quod videtur à nemine negari posse, si illæ paucæ contineant etiam probationem propositionis Hæreticæ, Item

ex communi datur parvitas materiæ excusans à mortali in tempore, quo retinetur liber prohibitus, nisi retineatur animo retinendi diutiùs.

3. Prohibito Libro censetur quælibet illius pars prohiberi, quamvis nullum fortè errorem contineat; præsertim cùm prohibitio fiat etiam in pœnam, & detestationem erroris Hæreticorum.

4. Peccat, & contrahit Censuram, qui, licèt ipse non legat, tamen curat alium legere, ut ipse audiat: nam moraliter censetur ipse legere per alterius ministerium.

Quod enim quis facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum. Reg. 72. Juris in 6. Neque ad strictam verborum interpretationem confugiendum est, cùm de mente Legislatoris rationabiliter dubitari nequit. *Ita Azor, Layman, &c.*

5. Non licet Bibliopolæ Libros prohibitos emere, & vendere: quia per hoc moraliter disseminaret errores, & esset multis occasio peccandi. Et quamvis deceptus sit emendo, non idè licet revendere, sicut qui accepit falsam monetam, non ei licet eam tradere alteri pro mercibus. Sed istud damnum casui attribuat: nam est merx substantialiter vitiosa, & prohibita.

Q. 9. *Quid est Apostasia à Fide?*

Resp. Est totalis defectio, seu recessus à Fide

Fide Christiana per Baptismum suscepta. Iisdem omnino pœnis, quibus Hæresis, sub- jicitur; nam est verè Hæresis, cum disce- datur à fide suscepta: quòd autem disce- datur totaliter, est augmentum quoddam in eadem specie.

Præter illam triplex est alia Apostasia, nempe ab Obedientia, ab Ordine Clerica- li, & à statu Religionis. Apostasia ab obe- dientia, si latè sumatur, reperitur in omni peccato mortali: si strictè, consistit in eo, quòd quis justis præceptis Superiorum suo- rum se opponat, & obedire recuset. Apo- stasia ab Ordine consistit in eo, quòd quis sacro Ordine initiatus deserit habitum Clericalem, ut more Laici vivat. Apostasia à Religione est recessus à statu Religio- so ad statum vitæ Sæcularis, dimisso ha- bitu Religionis, vel cum animo non rede- undi.

PARS SECUNDA.

De Spe.

Q. I. *Quid est Spes?*

Resp. **Q** Spes actualis est fiducia certa obtinendi beatitudinem æ- ternam per media à Deo statuta: sive est actus, quo optamus, & certò expectamus à Deo per merita Christi beatitudinem

Bb 3

æter-